

Evangelium není život jako život

Kázání ze soboty 11. června 2011 – br. Radomír Jonczy

(J 3,1-8)

I. Nikodém hledá pravý rozměr života

Nikodém... Moc se toho o něm z evangelií nedozvídáme. Jan zaznamenal, že šlo o člena židovského sanhedrinu, židovské rady, tedy o muže předního mezi Židy, o člověka mocného a vlivného, kterého do čelních pozic národa vyneslo členství v nábožensko-politické straně farizeů.

Slovo farizeus v doslovném překladu z řečtiny znamená „oddělený“. Příslušníci farizejské strany se dodržováním zákona chtěli oddělit, distancovat od hříchu a jeho zhoubných vlivů a zajistit si tak Boží království, jinak řečeno **šťastný a spokojený** život současný i budoucí. S touhou přímo dychtivou vyhlíželi Mesiáše, který jim podle jejich očekávání takové království měl podle proroctví Starého zákona zprostředkovat.

Téhož Mesiáše očekával i Nikodém. Když se na izraelské nábožensko-politické scéně objevil nový lidový učitel zákona jménem Ježíš, zaujal Nikodémovu pozornost. Za úvahu stojí, že na něj nezapůsobily ani tak slova Ježíšova učení, jako spíše svědectví Ježíšova života. Jeho činy vnímal jako znamení svědčící o tom, že je Bůh s ním. Určitě se při přemýšlení o něm neubrání ani otázce, zda Ježíš nakonec není i oním zaslíbeným Mesiášem. Proto zatoužil po osobním setkání s ním a rozhovoru, během kterého by si mohl ověřit, kdo Ježíš ve skutečnosti vlastně je.

To, že toto setkání naplánoval na noční dobu, bývá obvykle interpretováno jako snaha před veřejností utajit své sympatie k tomu, kdo se honoraci národa příliš nezamlouval. Z textu však vyplývá, že Nikodém nebyl sám, kdo o Ježíšově identitě vážně přemýšlel. Slova „*Mistře, víme, že jsi přišel od Boha.*“, jsou toho dokladem. A pokud jde o noční dobu, noc byla v Nikodémově době časem, který učenci typu Nikodéma k učeným soukromým disputacím využívali velice rádi. Vše nasvědčuje tomu, že Nikodémova iniciativa k nočnímu rozhovoru Ježíši v žádném případě nebyla proti mysli.

II. Ježíš doporučuje znovuzrození

Na Nikodémovu poklonu reaguje Ježíš slovy: „Víš Nikodéme, je mi jasné, o co ti jde. Spolu s ostatními farizeji pečlivě dodrжуješ Desatero i všechna ustanovení Tóry a jsi přesvědčen o tom, že díky své silné vůli na vlastní oči spatříš Boží království. Já ti však říkám a potvrzuji ti to svým dvojitým amen, že Boží království spatří jen ten, kdo se znovu narodí. Suma sumárum, šťastný a spokojený život, po kterém přirozeně toužíš, ti může zprostředkovat jen znovuzrození.“

Tajuplný termín „znovuzrození“ Nikodémovi coby vzdělanému učiteli Starého zákona určitě nebyl cizí. Farizeové byli totiž známi tím, že judaismus zuby nehty bránili vůči všem vlivům helénské kultury. K těm mimo jiné patřily i pohanské mysterijní kulty, ve kterých obrat „znovuzrození“ byl dost často frekventován. Nikodémovu otázku: „*Jak se může člověk narodit, když už je starý?*“, nelze tedy chápat jako projev infantilního myšlení člověka v létech, ale jako vyjádření nesouhlasu s falešným učením.

Ježíš však v žádném případě neměl na mysli žádné převtělování. Co tedy znovuzrozením mínil? V rozuzlení této otázky by nám mohlo pomoci slovíčko *anóthen*, zde použité v řeckém originále. Do češtiny většinou bývá překládáno jako příslovce času, tedy „znovu“. Místně však může znamenat i „shůry“. Tedy: „*Nikodéme, ty se musíš narodit shůry.*“

Jinak řečeno: „Při hledání životního štěstí jsi se vydal cestou respektování zákona, tedy cestou vlastních výkonů. Ona cesta však tudy doopravdy nevede. Člověk si totiž nemůže říct: „Tak a teď už budu sekat dobrotu.“, stejně jako si nemůže miminko říct: „Teď se narodím a hotovo! ☺“ Znovu se narodit může jedině ten, koho rodiče zplodí a maminka přivede na svět. Ke kvalitativně novému, šťastnému životu můžeš být, Nikodéme, zrozen jedině shůry, tedy zásahem vyšší moci, a to prostřednictvím vody a Ducha.“

III. Cestou ke znovuzrození je voda

Čtou-li zde křesťané o tom, že prostředkem ke šťastnému a kvalitnímu životu je voda, vybaví se jim zcela automaticky křesťanský křest. Ježíš však při rozhovoru s Nikodémem neměl na mysli symboliku křtu definovanou apoštolem Pavlem v epištole Římanům v 6. kapitole, nýbrž symboliku rituálního očišťování, na kterou Židé kladli vždy veliký důraz. Správně totiž pochopili, že jsou před svatým Bohem nečistí a že pro komunikaci s ním, která je podmínkou šťastného a kvalitního života, potřebují být očištěni.

Další vodou Nikodémovi dobře známou byla voda Janova křtu pokání. Připomněl-li Ježíš Nikodémovi, že se musí narodit z vody, zeptal se jej nepřímou na to, zda už navštívil Jana Křtitele a nechal se jím v Jordánu pokřtít: „Nikodéme, nezapomeň, že šťastný a kvalitní život začíná tam, kde je člověk ochoten jít do sebe, odsoudit sám sebe a na veřejné vyznání lítosti nad vlastní nedokonalostí a hříšností se nechat pokřtít, tedy ponořit do vody.“

Samotné ponoření však ještě samo o sobě nemusí být projevem opravdového pokání. Z evangelií se dozvídáme, že potřebu Janova křtu pokání akceptovali i mnozí z farizeů. Některým z nich však Jan musel důrazně vysvětlit, že jsou vedle, jak ta jedle: „*Plemeno zmijí, kdo vám ukázal, že můžete utéci před nadcházejícím Božím hněvem? Neste ovoce, které ukazuje, že činíte pokání.*“ (Mt 3,7.8) Jinými slovy řečeno, pokání není jen o uznání vin, ale odhodlání změnit své jednání.

IV. Realizátorem znovuzrození je Duch

Jenže, to jsme zase tam, kde jsme byli. Uznat své hříchy, to by ještě šlo, ale kde vzít sílu, k jejich nápravě. Řečeno slovy apoštola Pavla, původně rovněž farizea: „*Chtít dobro, to dokážu, ale vykonat už ne.*“ (Řím 7,18) Kde vzít sílu k tolik potřebné proměně života?

„Nikodéme, ty se musíš znovuzrodit nejenom z vody, ale i z Ducha svatého. Jedině on tě totiž může inspirovat k pravému pokání, jedině on ti může zprostředkovat pochopení toho, že já, Ježíš, jsem tím jediným a pravým Mesiášem a Spasitelem světa, jedině on v tobě může probudit opravdový vztah víry a důvěry ke mně.

Ovšem pozor, přáteli! S Duchem je to jako s větrem. *Vítr vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš odkud přichází a kam směřuje.* Božího Ducha, zprostředkovávajícího šťastný a kvalitní život, nemáš šanci jakkoli zmanipulovat. Nedá se oblafnout ani těmi „nejzbožnějšími“ metodami. Jediné co můžeš, je o něj stát, o něj s pokorou prosit, trpělivě na něj čekat a ve chvíli, když vstoupí do tvého života, před ním nezatvrzovat své srdce a přijmout jej. K čemu ti to bude dobré? *Co se narodilo z těla je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch.*“

Dnešní bohoslužba je, jak už zde zaznělo úvodem, sobotou výjimečnou tím, že v ní chceme chválit našeho Boha za dar života, života tělesného i duchovního.

Tváří v tvář nově narozenému životu malého Miši Bartáka i tváří v tvář požehnanému životnímu jubileu sestry Emilie Šanovcové, která se v těchto dnech dožívá 95 let¹, si dnes znovu uvědomujeme, že život tělesný je obrovským darem, který by bylo hříchem nevyčutnat plnými doušky.

Tváří v tvář znovuzrozenému životu našeho křtěnce Martina Pavlíka si však také dnes znovu uvědomujeme, že by život bez duchovního rozměru byl jen pouhopouhým živořením. Modlím se, aby to, stejně jako před časem Martin, pochopili i ti, kteří o něčem podobném ještě nikdy neslyšeli, i ti, kteří spolu s Nikodémem zatím stále ještě váhají.

Amen